

NEYROPEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR ORQALI O'QUVCHILARDA ZAMONAVIY KITOBXONLIK MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH

Sabohat Ilhomovna Xolmatova

Mustaqil tadqiqotchi, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada o'quvchilarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda neyropedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati va samaradorligi tahlil qilinadi. Kitobxonlik madaniyati, insonning bilimga va ma'naviy rivojlanishga bo'lgan intilishi sifatida qaralib, bu jarayonda neyropedagogik texnologiyalarning qo'llanilishi ta'limda individual yondashuv, xotira va diqqatni oshirish kabi omillarga asoslangani ta'kidlanadi. Maqolada neyropedagogik yondashuvlar yordamida kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish uchun vizual va audio yordamchi vositalar, interaktiv muhokamalar, audio kitoblar, va tanqidiy fikrlash kabi usullar tavsiya etilgan. Natijada, kitobxonlik madaniyati o'quvchilarning intellektual va ma'naviy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: kitobxonlik madaniyati, neyropedagogika, kognitiv rivojlanish, ta'lim texnologiyalari, tanqidiy fikrlash, xotira, interaktiv ta'lim.

РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЫ ЧТЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ С ПОМОЩЬЮ НЕЙРОПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируется значимость и эффективность использования нейропедагогических технологий для развития культуры чтения у учащихся. Культура чтения рассматривается как стремление человека к знаниям и духовному развитию, и подчеркивается, что применение нейропедагогических технологий в этом процессе основано на таких факторах, как индивидуальный подход в обучении, улучшение памяти и внимания. В статье рекомендуется использовать такие методы, как визуальные и аудиоподдерживающие средства, интерактивные обсуждения, аудиокниги и развитие критического мышления для продвижения культуры чтения с помощью нейропедагогических подходов. В результате культура чтения оказывает положительное влияние на интеллектуальное и духовное развитие учащихся.

Ключевые слова: культура чтения, нейропедагогика, когнитивное развитие, образовательные технологии, критическое мышление, память, интерактивное обучение.

DEVELOPING A MODERN READING CULTURE IN STUDENTS THROUGH NEUROPEDAGOGICAL TECHNOLOGIES

ABSTRACT

This article analyzes the significance and effectiveness of using neuropedagogical technologies to foster a culture of reading in students. A culture of reading is viewed as an individual's pursuit of knowledge and spiritual growth, and it is emphasized that applying neuropedagogical technologies in this process is based on factors such as personalized learning approaches, enhancing memory, and increasing attention. The article recommends methods such as visual and audio support tools, interactive discussions, audiobooks, and critical thinking development as strategies for promoting a culture of reading through neuropedagogical approaches. As a result, a culture of reading positively impacts the intellectual and spiritual development of students.

Keywords: reading culture, neuropedagogy, cognitive development, educational technologies, critical thinking, memory, interactive education.

KIRISH

Kitobxonlik madaniyati insonning bilimga intilishi, kitob o'qish orqali ma'naviy va intellektual rivojlanishga erishishi, fikrlash qobiliyatini oshirish bilan bog'liq bo'lgan mos ko'nikmalar va odatlar tizimini anglatadi. Kitobxonlik madaniyati nafaqat kitoblarni o'qish, balki ularni to'g'ri tushunish, tahlil qilish, tanqidiy fikr yuritish va o'qilgan kitobning mazmunini hayotda qo'llay bilishni ham o'z ichiga oladi. Zamonaviy jamiyatda bu madaniyat juda muhim, chunki kitobxonlik orqali inson nafaqat bilim oladi, balki turli sohalardagi axborotlarni tushunadi, o'zining shaxsiy pozitsiyasini shakllantiradi va jamiyatda bilimli, tanqidiy fikrlovchi shaxs sifatida namoyon bo'ladi.

Axborot texnologiyalari rivojlanayotgan sharoitda, ko'plab insonlar axborotni tezkor qabul qilish imkoniyatiga ega bo'lsa ham, kitobxonlik madaniyati ularda yetarli darajada shakllanmagan. Kitob o'qish va uni tushunish jarayoni miyaning chuqurroq fikr yuritishga qodir bo'lgan imkoniyatlarini ishga soladi, bu esa shaxsning ma'naviy rivojlanishiga, fikrlashni tartibga solishga va o'ziga xos shaxsiy qiymatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. [1; 45] Shu sababli, kitobxonlik madaniyati nafaqat shaxsiy rivojlanish uchun, balki jamiyatda bilimli va madaniyatli shaxslarni tarbiyalash uchun ham muhimdir.

Neyropedagogik texnologiyalar orqali o'quvchilarda kitob o'qish jarayoniga to'g'ri yondashuv va fikr yuritish qoidashlarini shakllantirish mumkin. Bunda kitoblardan olingan ma'lumotlar o'quvchilarning uzoq muddatli xotirasida saqlanishi, tushunish va anglash

jarayonida chuqurroq qabul qilinishi ta'minlanadi. Shu bilan birga, neyropedagogik texnologiyalar ko'makchi vositalar orqali vizual va audio axborotni qo'shish, assotsiatsiyalarni rivojlantirish va o'quv jarayonini yoqimliroq qilish imkoniyatini ham beradi. [2; 122]

Maqolaning maqsadi — kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda neyropedagogik texnologiyalarni qo'llashning afzalliklarini o'rganish va ularning o'quvchilarda kitob o'qishga bo'lgan qiziqish va intellektual rivojlanishga ta'sirini tadqiq qilishdir. Shu asosda quyidagi vazifalar belgilanadi:

1. Kitobxonlik madaniyatining pedagogik va neyropsixologik jihatlarini o'rganish;
2. Neyropedagogik texnologiyalarni kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda qo'llash usullarini tahlil qilish;
3. O'quvchilarda kitobxonlikka bo'lgan qiziqish va axborotni qayta ishlash qobiliyatini oshirish uchun neyropedagogik usullarning natijadorligini baholash;
4. Neyropedagogik texnologiyalarni kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda samarali qo'llash bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.

Shunday qilib, mazkur maqola kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda neyropedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy asoslarini yoritishga qaratilgan.

METODOLOGIK ASOS

Maqola uchun metodologik asos bo'lgan tadqiqotlar quyidagi olimlar tomonidan amalga oshirilgan. Ular kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish, neyropedagogika va kognitiv psixologiya sohalaridagi tadqiqotlari orqali ushbu mavzuda ilmiy asoslar yaratgan.

L.S.Vigotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" konsepsiyasi ta'limda shaxsga individual yondashuvni ishlab chiqishda muhim o'rin tutadi. U kognitiv rivojlanish jarayonida ijtimoiy o'zaro aloqalarning ahamiyatini yoritadi, bu esa kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda qo'llaniladigan neyropedagogik texnologiyalarga asos bo'ladi. [1] Jan Piaje bolalarda kognitiv rivojlanish jarayonini tushuntirib, o'quvchilarning bilimni turli bosqichlarda o'zlashtirish xususiyatlarini o'rganadi. Uning ishi kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda yoshga mos metodlarni ishlab chiqishda qo'llaniladi. [2] D.O.Xebbning "Hujayra aloqalari" nazariyasi neyronlar orasidagi bog'lanishlarning mustahkamlanishi orqali bilimlarni uzoq muddatli xotirada saqlash jarayonini tushuntiradi. Ushbu nazariya kitobxonlik madaniyatini mustahkamlash uchun xotira mashqlari ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. [3] G.Gardnerning "ko'p intellektlar nazariyasi" insonning har xil bilim olish qobiliyatlariga e'tibor qaratishni

talab etadi. Uning ishi kitobxonlikni rivojlantirishda individuallikni hisobga oluvchi neyropedagogik texnologiyalarni ishlab chiqishga asos bo'ladi. [4] M.Spitsner neyrobiologiya va ta'limning o'zaro bog'liqligi haqida yoritgan. Uning tadqiqotlari kitobxonlik madaniyatiga ta'sir etuvchi neyrofiziologik jarayonlarni tushunishga yordam beradi. [5] N.Z.Alimova axborot va media savodxonlikni rivojlantirish bo'yicha tadqiqotlari orqali o'quvchilarda axborotni tanqidiy tushunish va qabul qilish qobiliyatini oshirish usullarini ishlab chiqadi. [6] M.A.Turdiyev axborot xavfsizligi va axborot savodxonligini shakllantirish bo'yicha ish olib boradi. Uning ishi kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda tanqidiy tahlil va axborot xavfsizligini ta'minlashning ahamiyatini tushuntiradi. [7] Z.I.Karimova ta'limda kognitiv rivojlanish va shaxsga moslashtirilgan metodlarni ishlab chiqish bo'yicha izlanishlari orqali kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda shaxsiy kognitiv xususiyatlarni hisobga olishga asoslangan yondashuvlarni ishlab chiqadi. [8]

Tadqiqotda adekvat holatda o'rganishni ta'minlashga qaratilgan nazariy (qiyosiy-taqqoslash, modellashtirish, tahliliy-sintetik), diagnostik (so'rovlar, test, kuzatish, suhbat), prognostik (ekspert baholash, mustaqil baholarni umumlashtirish), pedagogik eksperiment va matematik (ma'lumotlarni statistik qayta ishlash, natijalarni grafik tasvirlash) metodlar majmuidan foydalanildi.

TADQIQOT NATIJALARI

Neyropedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi afzalliklari. Neyropedagogik texnologiyalar — bu ta'lim jarayonida inson miyasining kognitiv va neyrofiziologik xususiyatlarini hisobga olishga asoslangan yondashuvlardir. Neyropedagogik usullar orqali o'quv jarayonida individuallikni hisobga olish, vizual va audio vositalardan foydalanish, diqqat va xotirani kuchaytirish, o'zlashtirish jarayonini yoqimli va qiziqarli qilish kabi afzalliklar ta'minlanadi. [6;89] Bu yondashuvlar kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda ham o'ta muhimdir, chunki ular orqali o'quvchilarda kitobga nisbatan qiziqish uyg'otish, kitob mazmunini yaxshiroq tushunish va uzoq muddatli xotirada saqlash imkoniyati yaratiladi.

Kitob o'qish jarayonida miya faoliyati va kognitiv jarayonlarning ahamiyati. Kitob o'qish jarayonida inson miyasida bir necha kognitiv jarayonlar ishga tushadi, jumladan, diqqatni jamlash, vizual va audio ma'lumotlarni qayta ishlash, assotsiatsiyalarni shakllantirish, xotirada saqlash va tanqidiy mulohaza yuritish kabi faoliyatlar amalga oshadi.

Kitob o'qish jarayonida miya faoliyati to'g'risidagi tadqiqotlardan ma'lum bo'lishicha, matn o'qish jarayonida turli zonalar faol bo'lib, kitobdagi ma'lumotlarni tushunish va

anglashda muhim o‘rin tutadi. Neyrobiolog M.Spitser ta’kidlaganidek, “Kitob o‘qish jarayoni inson miyasining chuqur fikrlash qobiliyatini ishga tushiradi va ushbu jarayon insonning umumiy intellektual darajasini oshirishga xizmat qiladi” [5; 163] Shuningdek, vizual va audio ma’lumotlarni birgalikda qabul qilish natijasida xotirada uzoqroq muddat saqlanadi.

Neyropedagogik yondashuvlar orqali kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishning nazariy asoslari. Neyropedagogik yondashuvlar kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda o‘quvchilarning shaxsiy kognitiv xususiyatlarini hisobga olishga qaratilgan. Bunda o‘quvchilarning diqqatni jamlash qobiliyati, xotirada ma’lumotni saqlash va mulohaza qilish qobiliyatlari rivojlantiriladi. Vigotskiyning ta’limotida ta’kidlanganidek, “shaxsning rivojlanishi uning yaqin rivojlanish zonasiga muvofiq amalga oshirilishi zarur” (Vigotskiy, 1982). Shu asosda, neyropedagogik texnologiyalar orqali o‘quv jarayonini individuallashtirish va o‘quvchining rivojlanish ehtiyojlariga moslashtirish mumkin.

Kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda tanqidiy fikrlash va axborotni tahlil qilish kabi muhim ko‘nikmalarni ham neyropedagogika yordamida rivojlantirish mumkin.

TADQIQOT NATIJALARI

Kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda neyropedagogik texnologiyalardan foydalanish usullari.

1. Vizual va audio yordamchi vositalardan foydalanish orqali kitobga qiziqishni oshirish. Kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda vizual va audio yordamchi vositalardan foydalanish o‘quvchilarda kitobga qiziqish uyg‘otadi va matnni yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Zamonaviy neyropedagogik texnologiyalar turli xil vizual va audio vositalar orqali ma’lumotni qabul qilish jarayonini yoqimli va qiziqarli qiladi.

- **Videolavhalar va illustratsiyalar qo‘shish:** Kitobdagi syujetni yoki tushunchalarni to‘liqroq tushunish uchun videolavhalar yoki rasmlar qo‘shish mumkin. Bu yordamchi vositalar orqali o‘quvchilar kitob mazmuniga qiziqish uyg‘otadi va o‘qish jarayonini osonroq qabul qiladi.

- **Audio kitoblardan foydalanish:** Ovozli kitoblar matnni qabul qilishda sezilarli yordam beradi, ayniqsa vizual axborotni qabul qilishda qiyinchilikka duch keluvchi o‘quvchilar uchun. Ovozli kitoblar orqali o‘quvchilar kitobni quloq orqali eshitishlari mumkin, bu esa matnni yaxshiroq tushunishga va xotirada saqlashga yordam beradi.

- **Qisqa vizual va audio hikoyalar:** Asar mazmunini qisqacha vizual va audio tarzda bayon qilish o‘quvchilarga

kitobning asosiy g'oyalarini tushunish va qiziqish uyg'otish uchun yaxshi usuldir. Masalan, kitob bosh qahramonlari yoki muhim voqealarni to'g'ridan to'g'ri tasvirlaydigan qisqa videolar yoki animatsiyalar ishlatish mumkin. [3; 71]

2. Xotirani mustahkamlash va diqqatni jamlashga yordam beruvchi kognitiv mashqlar. Kognitiv mashqlar xotira va diqqatni mustahkamlash uchun muhimdir. Kitob o'qish jarayonida ushbu mashqlar o'quvchilarning diqqatni uzoq muddat jamlab, mazmunli o'qishni ta'minlaydi, matnni xotirada uzoq muddat saqlashga yordam beradi.

• **Fokus va diqqatni jamlash mashqlari:** Matnni o'qishda diqqatni jamlashni o'rgatish uchun maxsus mashqlar tavsiya etiladi. Masalan, "aqliy nuqta" mashqi (fikrni bir nuqtada jamlash) yoki har bir bo'limdan so'ng qisqa tanaffuslar qilish orqali o'quvchilarning diqqatini tiklashga yordam beradi.

• **Qisqa muddatli yodlash mashg'ulotlari:** Kitobdagi ma'lumotlarni tez yodlashga yo'naltirilgan qisqa muddatli yodlash mashqlari o'quvchilarning xotirasini mustahkamlaydi. Buning uchun, o'quvchilarga asarning muhim fikrlarini takrorlash, asosiy nuqtalarni qayta yozish yoki vizual diagrammalar tuzish tavsiya etiladi.

• **Xotirani rivojlantiruvchi ma'no yodlash texnikasi:** Matnni yodlashda o'quvchilar ma'noni qayta ishlab, tushunchalarga bog'liq assotsiatsiyalar orqali xotirada saqlashlarini o'rganishadi. Masalan, biror ma'lumotni o'z hayotlari bilan bog'lash yoki voqeani tasavvurda aniq ssenariy sifatida tasvirlash xotirani mustahkamlashga yordam beradi. [7; 52]

3. Assotsiatsiyalar va vizuallashtirish orqali kitob mazmunini yaxshiroq tushunish usullari. Assotsiatsiyalar va vizuallashtirish orqali matnni yaxshiroq tushunish, o'quvchilarda kitob mazmunini tanqidiy tahlil qilish va eslab qolish qobiliyatini rivojlantiradi. Bu neyropedagogik metodlar ko'makchi vositalar orqali o'quv jarayonida asarning ma'nosini chuqurroq anglashga yordam beradi.

• **Assotsiatsiyalar tuzish mashg'ulotlari:** O'quvchilarda kitob mazmuniga oid assotsiatsiyalarni rivojlantirish ularning tushunish jarayonini chuqurlashtiradi. Bunda kitobdagi personajlar yoki voqealarni shaxsiy tajribalari bilan bog'lash orqali o'quvchilar asar mazmunini o'zlari uchun ahamiyatli qilib qabul qiladilar.

• **Vizual diagrammalar va maynd-maplar:** Matn mazmunini vizuallashtirish orqali tushunishni yaxshilashga ko'mak beradi. Maynd-maplar, sxemalar va diagrammalar yordamida kitobning asosiy g'oyalari, personajlar munosabatlari yoki hodisalar orasidagi bog'liqliklarni tushunishga yordam beradi.

• **Mazmunli simulyatsiyalar va tasavvuriy sayohatlar:** O'quvchilar kitob mazmunini tasavvur orqali yanada yaxshi o'zlashtirishlari uchun simulyatsiyalar yoki "tasavvuriy sayohatlar" mashqlaridan foydalanish mumkin. Masalan, o'quvchilar asarning muhim

epizodlarini yoki qahramonlarni tasavvurda kuzatishlari orqali ma'lumotlarni to'liq qabul qiladilar.

Amaliy neyropedagogik usullar orqali kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish.

1. **Elektron kitoblar va interaktiv kitobxonlik platformalaridan foydalanish.** Zamonaviy elektron kitoblar va interaktiv kitobxonlik platformalari o'quvchilarda kitob o'qishga bo'lgan qiziqishni oshirish va kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda katta ahamiyatga ega. Elektron kitoblar va interaktiv platformalar kitob o'qish jarayonini jonli va samarali qilishga yordam beradi.

- **Elektron kitoblarning afzalliklari:** Elektron kitoblar o'quvchilarga istalgan vaqtda va istalgan joyda kitob o'qish imkonini beradi. Bu ularga kitob o'qish odatini rivojlantirishda yordam beradi. Shu bilan birga, elektron kitoblarda yorqin illustratsiyalar, foydali qo'shimchalar va interaktiv elementlar mavjud bo'lishi mumkin, bu esa o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.

- **Interaktiv kitobxonlik platformalari:** Bugungi kunda turli interaktiv kitobxonlik platformalari mavjud bo'lib, ular o'quvchilarga kitoblarni birgalikda o'qish va muhokama qilish imkonini beradi. Masalan, onlayn kitob klublari, kitob bilan bog'liq savol-javoblar, mazmunni chuqurroq o'rganish uchun testlar va topshiriqlar kabi interaktiv elementlar yordamida o'quvchilar o'qish jarayonida faol ishtirok etadilar. Bu usullar orqali o'quvchilarda kitobga nisbatan qiziqish va tanqidiy qarash rivojlanadi. [4; 76]

2. **Ovozli kitoblar va podkastlar yordamida kitobxonlik ko'nikmasini shakllantirish.** Ovozli kitoblar va podkastlar o'quvchilarda kitobxonlik ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ular kitob o'qishga vaqt yo'qotmasdan ma'lumot qabul qilish imkonini beradi va audio ma'lumotni yaxshi qabul qiladigan o'quvchilar uchun foydali hisoblanadi.

- **Ovozli kitoblar:** Ovozli kitoblar, xususan, yosh o'quvchilar yoki vizual axborotni qabul qilishda qiyinchilikka duch keluvchilar uchun juda foydali. Ular kitob mazmunini quloq orqali qabul qilish orqali to'liq tushunishlari mumkin. Shuningdek, ovozli kitoblarni eshitish orqali tasavvur qila olish va matnni anglash qobiliyatlari rivojlanadi. Bu usul o'quvchilarga diqqat jamlash va xotirani rivojlantirishga yordam beradi.

- **Podkastlar:** Podkastlar kitob muhokamasi yoki o'quvchilarning qiziqishlariga mos ma'lumotlarni tinglash uchun qo'llanilishi mumkin. Podkastlar orqali ular yangi kitoblar haqida bilib olishlari, shuningdek, mashhur asarlar yoki yangi kitoblarni muhokama qilishlari mumkin. Bu yordamchi vosita o'quvchilarda kitobga qiziqish uyg'otib, ularni kengroq o'qishga rag'batlantiradi.

3. **Muhokama va bahslar orqali o'quvchilarda kitobxonlikka qiziqish uyg'otish.** Muhokama va bahslar orqali o'quvchilarda kitobga bo'lgan qiziqishni oshirish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin. Bunday jarayonlar o'quvchilarni faol ishtirokchiga aylantiradi, ularda fikr bildirish va mulohaza qilish istagini uyg'otadi.

• **Kitob muhokamalari:** Oliy o'quv yurtlari yoki maktablar darajasida kitob muhokamalari tashkil etish orqali o'quvchilar o'qilgan kitobning mazmunini chuqurroq tushunish va uning asosiy g'oyalarini anglashga harakat qiladilar. Bunday muhokamalar o'quvchilarga kitob haqidagi fikrlarini bayon qilish, o'z tushunchalarini boshqalar bilan bo'lishish imkonini beradi.

• **Bahslar va savol-javob mashg'ulotlari:** Kitob bo'yicha bahslar va savol-javob sessiyalari o'quvchilarda kitobdagi ma'lumotlarga nisbatan qiziqish uyg'otadi. Masalan, kitobning bosh qahramoni yoki muhim voqealar haqida bahs yuritish orqali o'quvchilar asar mazmuniga chuqurroq kirishadi va turli nuqtayi nazarlardan qarashni o'rganadilar. Savol-javob mashg'ulotlari orqali esa o'quvchilar asarning murakkab qirralarini o'rganishga harakat qiladilar.

• **Interaktiv kitobxonlik sessiyalari:** Turli guruhlarda onlayn yoki oflayn formatda o'tkazilgan interaktiv sessiyalar kitob o'qish jarayonini ijtimoiy va qiziqarli qiladi. Masalan, kitobning boshqa o'quvchilarga tasavvurga asoslangan vizual taqdimotlar yoki qisqacha namoyishlar ko'rinishida taqdim qilinishini tashkil etish mumkin. Bu orqali o'quvchilar kitobni o'qish jarayonida faol ishtirok etib, o'z qiziqishlarini yanada oshiradilar.

Shunday qilib, elektron va audio vositalar, shuningdek, interaktiv muhokamalar kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishda samarali amaliyotlardir. Ular orqali o'quvchilarda kitobga qiziqish uyg'otish, mulohaza va tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantirish va ularda uzoq muddatli kitobxonlik madaniyatini shakllantirish mumkin.

XULOSA

Neyropedagogik texnologiyalar kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda o'quvchilarning intellektual va ma'naviy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu texnologiyalar orqali o'quv jarayoni o'quvchilarning individual kognitiv xususiyatlarini hisobga olgan holda tashkil etiladi, bu esa kitob o'qish jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. Vizual va audio yordamchi vositalar, interaktiv platformalar va muhokama sessiyalari o'quvchilarning diqqatini oshirish, xotirani mustahkamlash va kitobga bo'lgan qiziqishini uyg'otishda samarali vositalar hisoblanadi. Shu bilan birga, neyropedagogik

texnologiyalar tanqidiy fikrlash, tahlil qilish va axborotni to'g'ri qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Neyropedagogik texnologiyalardan foydalanish o'quvchilarning umumiy bilim va madaniyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ular orqali o'quvchilar turli xil axborot manbalarini tanqidiy baholash, ma'naviy qadriyatlarni tushunish va madaniyatli mulohaza qilish kabi muhim ko'nikmalarga ega bo'ladilar. Kitobxonlik madaniyati orqali shakllangan bilimlar va ko'nikmalar jamiyatda mas'uliyatli va bilimli fuqarolarni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Neyropedagogik texnologiyalarni ta'limda keng qo'llash bo'yicha tavsiyalar:

1. **Ta'lim muassasalarida elektron va interaktiv kitobxonlik platformalarini joriy etish:** Elektron va interaktiv vositalardan keng foydalanish orqali o'quvchilarning kitobxonlik madaniyati va axborotni qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirish mumkin.

2. **Audio kitoblar va podkastlarning qo'llanilishini rag'batlantirish:** Kitobxonlikni rivojlantirishda audio vositalardan foydalanish vizual axborotni qabul qilishda qiyinchilikka duch keluvchi o'quvchilar uchun foydali. Bu usul ularning kitobxonlik madaniyatiga nisbatan qiziqishini uyg'otadi.

3. **Kitob muhokamalari va interaktiv sessiyalar tashkil etish:** Kitobxonlikni rivojlantirish uchun muntazam ravishda kitob muhokamalari, bahslar va savol-javob sessiyalari tashkil etish orqali o'quvchilarni o'quv jarayoniga faol jalb qilish mumkin. Bu usul o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga yordam beradi.

4. **Mazmuni chuqurroq tushunish uchun vizual va audio yordamchilarni ta'lim jarayoniga kiritish:** Vizual va audio materiallardan foydalanib o'quvchilarning diqqat jamlash, xotirada saqlash va mazmunli tushunish qobiliyatlarini rivojlantirish tavsiya etiladi.

Umuman, neyropedagogik texnologiyalarni keng qo'llash orqali o'quvchilarda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish va ularning umumiy bilim saviyasini oshirishga erishish mumkin. Bu jarayon o'quvchilarni madaniyatli, bilimli va mas'uliyatli shaxslar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. Vigotskiy L.S. *Mishleniye i rech.* – Moskva: Pedagogika, 1982.
2. Piaget J. *The Psychology of Intelligence.* – London: Routledge, 1950.
3. Hebb D.O. *The Organization of Behavior: A Neuropsychological Theory.* – New York: Wiley, 1949.
4. Gardner H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences.* – New York: Basic Books, 1983.

5. Spitzer M. Lernen: Gehirnforschung und die Schule des Lebens. – Heidelberg: Spektrum Akademischer Verlag, 2002.
6. Alimova N.Z. Axborot savodxonligi: nazariy va amaliy asoslar. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2018.
7. Turdiyev M.A. Axborot xavfsizligi va axborot savodxonligi: ta’limdagi innovatsion yondashuvlar. – Toshkent: O‘zbekiston milliy universiteti, 2020.
8. Karimova Z.I. Ta’limda kognitiv rivojlanish va shaxsga moslashtirilgan yondashuvlar. – Toshkent: Zebo prints, 2017.

